Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausunto
07.01.2019

Viite: HE 291/2018 vp. - Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kalastusalan työtä koskevan direktiivin täytäntöönpanoon liittyvien lakien muuttamisesta

ASIANTUNTIJALAUSUNTO HE 291/2018; TYV 8.1.2019

Taustaa

Vuonna 2007 hyväksyttiin kansainvälinen työjärjestö ILOn kalastusalan työtä koskeva yleissopimus (nro 188), jonka tarkoituksena oli taata kalastajille asianmukainen suojelu maailmanlaajuisesti. Yleissopimuksen määräykset koskevat muun muassa kalastusalusten miehitystä, päällikön velvollisuuksia, kalastajan lääkärintarkastuksia, terveydensuojelua ja sairaanhoitoa. Lisäksi määräykset koskevat kalastajan työturvallisuutta, asuinympäristöä, vähimmäisikää, palvelussuhteen ehtoja sekä työ- ja lepoaikoja.

Toistaiseksi vain 12 valtiota on ratifioinut yleissopimuksen. Euroopan unionin jäsenvaltioista yleissopimuksen ovat ratifioineet ainoastaan Viro, Liettua ja Ranska.

Vuonna 2007 komissio käynnisti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (EUT-sopimus) 154 artiklan nojalla EU:n työmarkkinaosapuolten kuulemismenettelyn ensimmäisen vaiheen, jolloin työmarkkinaosapuolia kehotettiin tutkimaan, onko mahdollista tehdä yhteinen aloite vuonna 2007 solmitun kalastusalusten työoloja koskevan ILOn yleissopimuksen soveltamisen edistämiseksi EU:ssa.

EU-maiden maatalouden osuustoimintajärjestöjen keskusjärjestö (COGECA), Euroopan kuljetustyöntekijöiden liitto (ETF) ja Euroopan unionin kalastusyritysten kansallisten järjestöjen liitto (Europêche) aloittivat neuvottelut vuonna 2009. Järjestöt tekivät sopimuksen 2012 ja muuttivat sitä vielä vuonna 2013. Tämän jälkeen järjestöt pyysivät toukokuussa 2013, että komissio panisi niiden tekemän sopimuksen täytäntöön neuvoston päätöksellä EUT-sopimuksen mukaisesti.

Työmarkkinaosapuolten sopimus pantiin Euroopan unionin tasolla täytäntöön 19 päivänä joulukuuta 2016 annetulla neuvoston direktiivillä (EU) 2017/159 kalastusalan työtä koskevan Kansainvälisen työjärjestön vuoden 2007 yleissopimuksen täytäntöönpanosta 21 päivänä toukokuuta 2012 EU-maiden maatalouden osuustoimintajärjestöjen keskusjärjestön (COGECA), Euroopan kuljetustyöntekijöiden liiton (ETF) ja Euroo-

pan unionin kalastusyritysten kansallisten järjestöjen liiton (Europêche) välillä tehdyn sopimuksen täytäntöönpanosta (jäljempänä direktiivi).

Sääntely on toteutettu siten, että työmarkkinajärjestöjen välinen sopimus on direktiivin liitteenä ja muodostaa direktiivin aineellisen sisällön. Sopimus vastaa pääosin ILOn kalastusalan työtä koskevan yleissopimuksen sisältöä. Direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 15.11.2019.

Direktiivin täytäntöönpano

Direktiivin vaatimukset liittyvät useisiin lakeihin ja asetuksiin, jotka kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön toimialaan. Voimassa oleva lainsäädäntö kattaa jo valmiiksi pääosan direktiivin vaatimuksista. Joiltakin osin esityksessä on päädytty rajaamaan määrättyjä alusryhmiä sääntelyn ulkopuolelle direktiivin liitesopimuksen 3 artiklan perusteella. Erityisesti rajaavana tekijänä on ollut aluksen koko, koska lähtökohtaisesti pienillä aluksilla kalastuksen toimintatapa eroaa suuremmista aluksista esimerkiksi rannikon läheisyyden ja merimatkojen ajallisen keston suhteen.

Esityksessä ehdotetaan merityösopimuslakia muutettavaksi siten, että kalastajalta edellytettäisiin nykyisin vaadittavan 16 vuoden vähimmäisiän lisäksi suoritettua oppivelvollisuutta.

Merityöaikalakia (296/1976) ja työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annettu lakia (248/1982) muutettaisiin siten, että kalastajan työaika ei saisi ylittää keskimäärin 48 tuntia viikossa 12 kuukauden aikana. Enimmäistyöaikaa ja vähimmäislepoaikaa koskevat säännökset koskisivat kaikkia työsuhteisia kalastajia eli siten myös voitto-osuuskalastajia.

Yllä kuvatut säännökset koskisivat jatkossa myös sellaista kalastajaa, joka ei työskentele työsuhteessa, jos samalla aluksella työskentelee myös työntekijäasemassa olevia kalastajia. Tämän tarkoituksena on varmistaa aluksella työskentelevien työntekijöiden turvallisuus.

Laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annettua lakia muutettaisiin siten, että vähintään 24 metriä pitkän kalastusaluksen päälliköllä olisi velvollisuus toimittaa miehistöluettelon tiedot maihin ennen aluksen lähtöä tai välittömästi lähdön jälkeen.

Kokonaisuutena arvioiden muutosten vaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä. Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 15.11.2019.

Nico Steiner
vanhempi hallitussihteeri